



**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni  
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones  
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis  
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis  
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -  
Libros Vndecim Complectens

**Henricus, de Sancto Ignatio**

**Leodii, 1709**

Caput XCV. Testamentum ad causas profanas, licèt in foro externo non  
valeat absque solemnitatibus juris, probabiliùs valet & obligat in foro  
conscientiæ.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)



tuitur 1<sup>o</sup>. ut testamenta scribantur, & sub-  
signentur à testatore, & duobus testibus ad  
id rogatis, quorum in testamento mentio  
fiat à Notario, Pastore, aut vice-Pastore:  
isti enim duo Notarii officio fungi possunt  
in testamentis, juxta Edictum Caroli V. an-  
ni 1553. qui nihil sibi, suisque usque ad  
quartum gradum, juxta leges civiles com-  
putandum, adscribere valeant. 2<sup>o</sup>. si loco-  
rum consuetudines variæ essent, fervarentur  
jura loci, ubi sita est res, de qua fit testamen-  
tum.

Anno etiam 1620. iidem Principes decla-  
rarunt, nulla esse testamenta, in quibus deest  
signatura Notarii, testatoris, aut testium;  
nisi testator non posset scribere, quo casu id  
exprimendum esset à Notario sub poena nul-  
litatis. Valere tamen testamentum factum  
apud acta, id est coram duobus Scabinis,  
& Graphiario, aut Secretario. Anno tamen  
1631. declararunt, ad testamentum peste in-  
fectorum sufficere posse testem unicum, e-  
tiam feminam.

964 Circa id tamen quod dictum est, servan-  
da esse jura loci, ubi res est sita, Stockman-  
sius decif. 9. *Hodie (inquit) sine hastatione  
judicamus, sufficere solemnitates, quæ obtinent  
in loco consecrationis, ut ubique, & quoad omnia  
bona, vim habeat testamentum. Quam etiam  
sententiam communi Doctorum calculo recep-  
tum dicit Anselmo in art. 4. Edicti per-  
petui Alberti & Isabellæ 1611. Unde Con-  
siliium Brabantiae anno 1645. censuit, testa-  
mentum Leodii confectum à Brabanto, li-  
cèt ab ipso non subscriptum, effectum ha-  
bere quoad bona sita in Brabantia, tamen  
in Brabantia requiratur subscriptio. Codex  
quoque Belgicus verb. testamentum n. 25. va-  
lere dicit testamenta ad pias causas, etiam  
testator non subscripserit, & Notarius non  
expresserit in testamento, testatorem scribere  
non posse.*

965 Testem in testamento posse esse Cleri-  
cum, uti & Monachum, docent Anselmo  
ad Edict. perpet. a. 11. 13. §. 16. Stockman-  
sius decif. 5. ubi refert ita judicatum esse. Et  
decif. 6. addit, legatarium posse adhiberi in  
testem, licèt non possit petere suum lega-  
tum: eò quòd detracto suo testimonio non  
superfit legitima probatio; & ita in Galliis  
observari. Decif. 7. ipsum etiam testamenti  
executorem dicit adhiberi posse in testem,  
dummodò non sit executor universalis, &  
loco hæredum, sed minister dumtaxat ad  
præstanda legata, & fidei commissã. Quia  
talis nullum ex suo testimonio refert com-  
modum, sed potiùs onus. Et idè judica-  
tum, valere testamentum, in quo unus te-  
stis erat testamenti executor.

## CAPUT XCIV.

*Testamentum, legatum, & qualibet ultima vo-*

*luntas, ad pias causas, valet absque solemn-  
tariis Jure Civili requisitis.*

**E**st sententia communis, fundata in cap. 966  
*relatum* de testam. ubi Alexander III.  
sic ait: *Relatum est, quòd cum ad vestrum exa-  
men super relictis Ecclesia causa deducitur, non  
nisi septem, vel quinque idonei testes interven-  
runt, inde postpositis judicare, &c. Mandamus,  
quatenus cum aliqua causa talis ad vestrum fue-  
rit examen deducta, eam non secundum leges,  
sed secundum Decretorum statuta tractatis, tri-  
bus, vel duobus legitimis testibus requisitis. Quo-  
niam scriptum est.* "In ore duorum vel trium"  
testium stabit omne verbum. "Valet ergo te-  
stamentum ad pias causas, etiam in foro ex-  
terno, independenter à præsentia Parochi,  
aut Notarii, modò adint duo testes. In foro  
verò conscientia, etiam sine duobus teste, dum-  
modò constet de ultima defuncti voluntate.  
Idèque hæres in conscientia solvere tenetur  
legata pia, dum ipsi quovis modo sufficien-  
ter constat eam esse voluntatem defuncti,  
v. g. per schedam propriâ manu ipsius sub-  
scriptam. Imò ultima dispositio captatoria,  
ut vocant, quâ testator suam voluntatem al-  
terius dispositioni committit, valet ad pias  
causas. Quia solo jure civili irritatur, jure  
verò naturali & canonico sufficiens est, juxta  
illud cap. cum tibi de testam. *Qui externam  
voluntatem in alterius dispositionem commisit,  
non videtur decedere intestatus.* In similibus  
autem causis leges civiles attendi non de-  
bent, uti dicitur citato cap. *relatum*. Videri  
possunt Covarruvias c. 11. de testam. n. 9.  
Julius Clarus §. *testamentum* q. 6. n. 1. & seq.  
Fagnanus ad citatum c. *relatum*, ubi n. 2. di-  
cit, legata pia peti posse coram JUDGE sæcula-  
ri, eumque teneri causam decidere secundum  
leges canonicas. Num. 8. testes duos in testa-  
menta ad pias causas non esse de solemnitate  
substantiali, sed probatoria. Num. 9. testa-  
mentum illud valere scriptum manu testato-  
ris, sine ullo teste. Num. 12. testes non de-  
bere esse rogatos, &c.

## CAPUT XCV.

*Testamentum ad causas profanas, licèt in foro  
externo non valeat absque solemnitatibus ju-  
ris, probabilius valet & obligat in foro con-  
scientia.*

**P**robatur 1<sup>o</sup>. quia can. *ultima* 13. q. 2. §. 967  
Gregorius dicit, quòd *ultima voluntas de-  
functi modis omnibus servari debet.* Enimverò  
nihil magis æquum, quàm ultimas hominum  
voluntates impleri, cum de iis sufficienter  
constat, etsi quædam solemnitates Juris Ci-  
vilis eis desint: utpote quæ ad probationem  
potiùs testamenti, quàm ad ejus in foro po-  
li substantiam cendendæ sunt pertinere.  
2<sup>o</sup>, quia cap. *indicame* de testam. *Cognovi-*



mus (ait Gregorius IX.) quod moriens uxorem concham argenteam nudis verbis iussit venditari, & suis dari liberis, & scutellam argenteam cuidam Monasterio reliquisse, in quibus voluntatem ejus per omnia volumus adimpleri.

3°. quia lib. 2. Instit. tit. 23. §. ult. Justinianus Imperator dicit, quod si is, a quo relictum esse dicitur, constet quidem aliquid a se relictum esse, sed ad legis subtilitatem recurrat, omnino solvere cogendus est. Et L. est inutiliter de fidei commissis dicitur: Et si inutiliter, id est scripturam minus solemnem, fidei commissum relictum est; tamen si heredes, comperta voluntate defuncti, pradia ex causa fidei commissi auctoris praestiterunt; frustra ab heredibus ejus de ea re quaestio tibi movetur: cum non ex ea sola scriptura, sed ex conscientia relicti fidei commissi, defuncti voluntati satisfactum esse videatur. Ecce solummodo ex testamento minus solemnem dicitur non posse repeti. Non censetur ergo indebitum solutum. Denique L. fin. eod. dicitur, quod dum is qui aliquid ex testamento lucratur... dicere compellitur veritatem per sacramenti religionem, locus testibus per leges requisitis non relinquitur, nec ad extraneam fidem recurritur, propria, & indubitata fide relicta, cum leges... iustis dispositionibus testatorum omnino heredes obedire compellunt, & sic iustis causam exigunt, ut etiam amittere lucrum hereditatis sanciant eos qui testatoribus suis minime paruerunt. Ubi proinde isto casu datur actio ad repetendum hereditatem ab eo qui testamento non solemnem non parucrit.

969 4°. S. Antoninus 3. p. tit. 10. c. 3. §. ult. dicit, quod cum quis sanus vel infirmus, qui est sana mentis, ultimo disponit de bonis suis, de quibus potest disponere, per simplicem scripturam, vel verba solum, non violentus, nec circumventus, sed libere, sine Notario, & testibus debitis, standum est ejus tali dispositioni in foro conscientiae, & heredes, quibus hoc constat certitudinaliter, tenentur ad observandum illud, etiamsi prius per solemne testamentum aliter disposuerat.

970 5°. probatur ratione, tum illa quae data est n. 965. estque desumpta ex §. per traditionem Instit. de rer. divif. tum quia, ut Adrianus VI. quodlib. 6. a. 1. conclus. 2. ait, lex iusta, seu praeceptum iustum Superioris Laici, aut etiam Ecclesiastici, ligat in foro conscientiae solum ad metas rationis, seu causae finalis, quae praetenditur (id est propter quam lex lata est) sed causa finalis solemnitatum positivarum haec est, ut doli ac fraudes vitentur. Ergo cum haec sublati fuerint, non valde sollicitos nos in foro conscientiae solemnium juris humani habere debent.

971 Propterea assertioni nostrae, praeter sanctum Antoninum, & Adrianum, patrocinantur Angelus, Tabiena, Sylvetter, Joannes Medina, Lopez, Sotus, Bannez, Molina; quos refert, sequiturque Lessius lib. 2. c. 19. dub. 3. ubi eam solidè probat, & ad

objecta solidè respondet: tametsi oppositam Covarruviae sententiam probabilem esse fateatur: eò quod Principes videantur testamenta illa suis legibus declarasse planè irrita. Nec ipsis ad hoc declarandum justa defuerit causa, nec potestas; sicut ipsis deest potestas ad tale quid statuendum circa ea quae concernunt finem spiritualem animae; quam quia concernunt testamenta & legata ad pias causas; Summus Pontifex in ejusmodi superior est Principibus secularibus, ideoque iuste declarare potuit, & de facto declaravit, in testamentis ad pias causas, necessarias non esse solemnitates per leges Principum requisitas, easque revocavit, velut spirituali bono animarum adversantes. Et ideo licet quoad caetera probabiliter non valeant testamenta non solemnia; ad causas profanas; valent tamen quoad legata pia, si qua iis continentur, ut bene Lessius dub. 2. aliique apud ipsum.

## CAPUT XCVI.

Non omnia testamenta, quae videntur pia, verè coram Deo pia sunt, etiamsi à Jurisconsultis fortasse vocentur ad pias causas.

PROBATUR, quia non omnia testamenta, quae videri possunt ad pias causas facta, ex hoc quod per ea hereditas relinquatur Ecclesiae, vel Monasterio, Deo probantur; imò aliqua ejusmodi certis in circumstantiis improbantur, illa v. g. quibus totum Ecclesiae, nihilque liberis indigentibus relinquitur, quibus parentes saltem legitimam debent; alioquin ipsis sine causa sufficienti praeteritis conceditur querela inofficiosi testamenti. Apostolus etiam 1. Timoth. 5. Siquis suorum & maxime domesticorum curam non habet, fidem negavit. Estque contra ordinem charitatis praeferre templa Dei mortua, templis vivis, praesertim si ista graviter indigeant, non illa. Et ideo Augustinus Serm. 1. de communi vita Clericor. qui nunc est 355. plurimum extollit laudabile factum sancti ac venerabilis Episcopi Aurelii Cartaginensis... Quidam enim (inquit) cum filios non haberet, neque speraret, res suas omnes, retento sibi usu fructu, donavit Ecclesiae. Nati sunt illi filii, & reddidit Episcopus nec opinanti, quae ille donaverat. In potestate habebat Episcopus non reddere; sed jure fori, non jure poli. Cumque Augustinum ipsum aliqui reprehenderent, quod exemplum istud imitando, causa esset, quod Ecclesiae Hipponenfi nemo aliquid relinqueret, is respondens, planè profiteor (inquit) me suscipere oblationes, oblationes sanctas. Siquis autem irascitur filio suo, & moriens exhereditat illum, si viveret, non placarem eum? Non ei filium suum reconciliare deberem? Quomodo ergo volo, ut cum filio suo habeat pacem, cujus appeto hereditatem? Sed planè si faciat, quod saepe horraus sum, unum filium habet, puer Christum alio-